

**TARBIYA FANINING MAZMUNI VA TARBIYA DARSLARIDA
ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI**

Jumayeva Mohinur

Nuftullayeva Shahlo

Ergasheva Yulduz

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy fanlar fakulteti talabalari

**“Axloqimizning binosining go‘zal va chiroyli
bo‘lishiga tarbiyaning zo‘r ta’siri bordur...”¹**

Annotatsiya: Ushbu maqolada «Tarbiya» fanining mazmun-mohiyati, uning ahamiyati, metodik asoslari va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari yoritilgan. Ta'lim tizimida yangi yondashuvlarni tatbiq etish va uzluksiz ma'naviy tarbiya jarayonlarini rivojlantirish zarurati tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: tarbiya, pedagogik texnologiyalar, uzluksiz tarbiya, ma'naviyat, didaktik o‘yinlar.

Abstract: This article explores the essence, importance, methodological foundations, and application of modern pedagogical technologies in teaching the «Tarbiya» subject. It emphasizes the need to implement innovative approaches and enhance the continuous spiritual education processes in the educational system.

Key words: upbringing, pedagogical technologies, continuous education, spirituality, didactic games.

¹ Abdulla Avloniy. Turkiy Guliston yohud axloq. Toshkent. “O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi”, 2004. 5-bet.

Аннотация: В данной статье рассматриваются содержание и сущность предмета «Тарбия», его значение, методологические основы и использование современных педагогических технологий. Анализируется необходимость внедрения новых подходов в образовательную систему и развитие непрерывного духовно-нравственного воспитания.

Ключевые слова: воспитание, педагогические технологии, непрерывное образование, духовность, дидактические игры.

Kirish. Tarbiya insoniyat tarixidagi eng qadimiy va abadiy qadriyatlardan biri hisoblanadi. Tarbiasiz na inson, na jamiyat hayoti davom etishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tashabbusi bilan 2020-2021 o'quv yilidan boshlab umumta'lim muassasalarida «Tarbiya» fanining joriy etilishi bu boradagi tub burilishlardan biri bo'ldi. Ushbu fan yosh avlodni ma'naviy jihatdan yetuk, mas'uliyatli fuqarolar sifatida tarbiyalashni o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan.

Tarbiya jarayoni insonning jismoniy, intellektual, axloqiy va estetik rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan pedagogik faoliyatdir. Bu jarayon oila, ta'lim muassasalari va jamoat tashkilotlari hamkorligida amalga oshiriladi. Ta'lim va tarbiya bir-birini to'ldiruvchi jarayon bo'lib, bilim olish jarayonida shaxsning axloqiy va ma'naviy fazilatlari shakllanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning so'zlariga ko'ra: «Ma'naviy barkamollik va yuqori axloqiy fazilatlar yosh avlodning muvaffaqiyatli hayot kechirishining muhim sharti hisoblanadi»² Zero,ki, yoshlarni faqat ilmiy va ijtimoiy jihatdan rivojlantirish emas, balki ularga to'g'ri axloqiy asoslarni berish, ma'naviy barkamollikni shakllantirishning zarurligini dolzarbdir. Bu esa jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun muhim omil hisoblanadi.

² Mirziyoyev Sh. Ma'naviyat va taraqqiyot, Toshkent, 2018, 52-bet.

Mazkur fan orqali yosh avlodda axloqiy-ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish, kasbiy va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun zarur nazariy bilimlar beriladi. «Tarbiya» fani tamoyillari milliy va umuminsoniy qadriyatlarni rivojlantirish, vatanparvarlikni mustahkamlash va zamonaviy ilmiy-tadqiqotlar bilan uyg'unlikni ta'minlashdan iborat.

Mazkur fan orqali o'quvchilarda axloqiy-ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish, kasbiy va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun zarur nazariy bilimlar beriladi. «Tarbiya» fani tamoyillari milliy va umuminsoniy qadriyatlarni rivojlantirish, vatanparvarlikni mustahkamlash va zamonaviy ilmiy-tadqiqotlar bilan uyg'unlikni ta'minlashdan iborat.

Bugungi kunda tarbiya jarayonida pedagogik yondashuvlar keng qo'llanilmoqda. Tarbiya fani doirasida an'anaviy metodlar bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalarga asoslangan metodlar ham o'zining ijobiy natijalarini ko'rsatmoqda. Jumladan, talabalarning individual va guruhliy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan loyiha metodlari va interaktiv usullar faol tatbiq etilmoqda.

Interaktiv usullar, jumladan, munozaralar, rolly o'yinlar, keys-stadilar orqali bolalarda fikrlash, tahlil qilish va jamoaviy qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlantiriladi. Masalan, «Tarbiya» fanida rolly o'yinlar yordamida o'quvchilar o'zlarini muayyan holatlarda sinab ko'rib, axloqiy qadriyatlarni chuqurroq anglash imkoniga ega bo'lishadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar «Tarbiya» fanini o'qitishda o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Xususan, didaktik o'yinlar o'quvchilarni mustaqillikka, ijodkorlikka va bilimlarni amaliyotda qo'llashga undaydi. Masalan, guruhli o'yinlar orqali o'quvchilar jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Multimedia vositalaridan foydalanish orqali ham o'quvchilarda «Tarbiya» faniga nisbatan katta qiziqish uyg'otadi. Videodarslar, interaktiv taqdimotlar va boshqa media-resurslar mavzularni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi.

Didaktik o'yinlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish uchun juda foydalidir. Ushbu o'yinlar o'quvchilarga mavzuni amaliy tarzda o'rganish

imkonini yaratadi va ularda faol ishtirok etishga turtki beradi. Keling, bu fikrlarni chuqurroq tahlil qilib chiqaylik:

Bilim olishga qiziqish uyg'otish: Didaktik o'yinlar o'quvchilarga o'rganishni qiziqarli va o'ylashga majbur qiladigan faoliyat sifatida taqdim etadi. O'yinlar o'quvchilarga o'rganish jarayonini o'yin shaklida qabul qilish imkonini beradi, bu esa bilim olishni qiyin va zerikarli emas, balki qiziqarli va ma'noli qilishga yordam beradi.

Faol o'quv jarayoni: O'quvchilar o'yinlar orqali passiv emas, balki faol ishtirokchi bo'ladilar. Didaktik o'yinlar o'quvchilarga o'yin muhitida vazifalarni bajarishda yoki muammolarni hal qilishda ishtirok etishni ta'minlaydi, bu esa ularni o'qituvchi tomonidan belgilangan maqsadga erishish uchun jismoniy va aqliy jihatdan jalb qiladi.

Diqqatni jamlash va xotirani mustahkamlash: O'yinlar o'quvchilarda diqqatni jamlashni va ma'lumotlarni uzoq muddatli xotiraga o'tkazishni talab qiladi. O'quvchilar vazifalarni bajarish, savollarga javob berish yoki harakatlarni bajarish orqali o'z xotiralarini sinovdan o'tkazadilar. Bu jarayon xotirani mustahkamlashga va eslab qolishni yaxshilashga yordam beradi.

Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: O'yinlarda o'quvchilar turli xil vazifalar, topshiriqlar yoki savollar bilan yuzlashadilar, ular o'z ijodiy qobiliyatlarini ishlatishlari kerak. Masalan, «Axloqiy qadriyatlar kvesti» kabi o'yinlar o'quvchilarni axloqiy dilemmalar bilan tanishtirib, ularga murakkab vaziyatlarni hal qilishda ijodiy fikrlashni talab qiladi.

Virtual o'quv muhitlar va simulyatsiyalar: Virtual o'quv muhitlari o'quvchilarga amaliy tajriba orttirish imkoniyatini beradi. Masalan, o'quvchilar simulyatsiya o'yinlarida turli sharoitlarda qarorlar qabul qilishadi, real hayotdagi vaziyatlarni o'rganadilar va bu ularga turli ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini yaratadi. Bu simulyatsiyalar nafaqat bilim olishni, balki bu bilimni amalda qo'llashni ham o'rgatadi.

Axloqiy savodxonlikni oshirish: «Axloqiy qadriyatlar kvesti» o'yini kabi didaktik o'yinlar o'quvchilarga axloqiy qarorlar qabul qilishda yordam beradi. O'quvchilar axloqiy muammolarni hal qilishni o'rganadilar, bu esa ularda axloqiy savodxonlikni oshiradi. Bu

kabi o'yinlar yoshlarni axloqiy qadriyatlar asosida harakat qilishga o'rgatadi, ular hayotda to'g'ri va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga o'rgatadi.

Shu tarzda, didaktik o'yinlar nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga, balki ularning axloqiy savodxonliklarini oshirishga, ijodiy fikrlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Virtual o'quv muhitlari va simulyatsiyalar esa o'quvchilarga real hayotdagi vaziyatlarni tajriba qilish va ulardan saboq olish imkoniyatini yaratadi.

Xulosa

«Tarbiya» fanining joriy etilishi va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ma'naviy va axloqiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Ushbu jarayonni tahlil qilishda quyidagi jihatlar ahamiyatlidir:

Demak, «Tarbiya» fanining joriy etilishi: «Tarbiya» fanining o'quv dasturlariga kiritilishi, ayniqsa yosh avlodni ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy jihatdan yetuk shaxslar sifatida tarbiyalashga imkon yaratadi. Ushbu fan, faqat ilmiy bilim berishdan tashqari, o'quvchilarga insoniy qadriyatlarni, axloqiy xulqni va mas'uliyatni o'rgatish, shaxsiy va ijtimoiy munosabatlarda yuksak savodxonlikni shakllantirishga yordam beradi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash: Zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga qo'llash ta'limning samaradorligini oshiradi. Onlayn platformalar, interaktiv darsliklar, simulyatsiyalar va boshqa raqamli vositalar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Bu texnologiyalar yordamida o'quvchilar ko'proq amaliy tajriba orttiradilar, turli xil muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar, bu esa ma'naviy barkamollik va axloqiy ongni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

O'quvchilarni ma'naviy jihatdan yetuk shaxslar sifatida tarbiyalash: «Tarbiya» fani o'quvchilarda axloqiy qadriyatlarni, odamlar o'rtasida hurmatni va adolatni qadrlashni o'rgatadi. Bu ma'naviy tarbiya, o'quvchilarni ijtimoiy hayotda to'g'ri va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga tayyorlaydi. Yuksak axloqiy fazilatlar o'quvchilarda jamiyatga foydali, hurmatli va mas'uliyatli shaxslar bo'lishni targ'ib qiladi.

Kelajakdagi ma'naviy yuksalish: «Tarbiya» fanining davomiyligi va samarali qo'llanilishi jamiyatning kelajagidagi ma'naviy rivojlanishga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu fan davlatning ma'naviy va axloqiy taraqqiyotiga hissa qo'shib, yoshlarning kelajakka tayyorligini ta'minlaydi. Ularning bilim, axloq, va ijtimoiy javobgarlik masalalarida yetuk bo'lishi jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun muhim omil hisoblanadi.

Ta'lim sifatini oshirish: Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida ta'lim jarayoni yanada interaktiv va qiziqarli bo'ladi. O'quvchilarga moslashtirilgan, individual yondashuvlarni qo'llash o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni ta'limga yanada jalb qiladi. Bu o'z navbatida ta'lim sifatining oshishiga olib keladi va o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qilishga yordam beradi.

Shunday qilib, «Tarbiya» fani va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ma'naviy va axloqiy rivojlanishiga yordam beradi. Bu jarayon davlatning kelajakdagi ma'naviy yuksalishiga hissa qo'shib, ta'lim sifatini oshirishga olib keladi. Yoshlarga to'g'ri axloqiy asoslar va bilimlarni berish, ularni o'z maqsadlariga erishishda yo'naltirish, jamiyatga mas'uliyatli fuqarolar sifatida tayyorlash juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh. «Ma'naviyat va taraqqiyot.» Toshkent: O'zbekiston, 2018.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari (2020-yil, 422-sonli qaror).
3. «Tarbiya fanining metodik asoslari.» Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti, 2020.
4. Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 6-iyuldagi qarori.
5. «Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi.» Toshkent, 2019.
6. Nazarov A. «Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar.» Toshkent, 2021.
7. «Interaktiv ta'lim metodlari.» Toshkent: O'qituvchi, 2020.
8. Qodirov B. «Axloqiy tarbiya asoslari.» Samarqand, 2019.
9. Abdulla Avloniy. Turkiy Guliston yohud axloq. Toshkent. "O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi", 2004. 5-bet

10. Sharipov N. «Didaktik o‘yinlar nazariyasi va amaliyoti.» Toshkent, 2022.
11. «O‘zbekiston Respublikasi ta’lim tizimi rivojlanish strategiyasi.» Toshkent, 2021.
12. Omonov, Bahodir Nurillayevich. "MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA MINTAQAVIY INTEGRATSIYA–MUAMMOLAR YECHIMINING ASOSIY OMILI." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 4.21 (2024): 529-535.
13. Очилова, Гўзал Араловна. "Чучук Сув Танқислиги Муаммосининг Марказий Осиёга Хавфи. Омонов Баходир Нуриллаевич."
14. Омонов, Баходир Нуриллаевич. "Идейно-политический путь просветительского и джадидского движения." Gospodarka i Innowacje. 44 (2024): 235-242.
15. Omonov, Bahodir Nurillayevich. "MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA MINTAQAVIY INTEGRATSIYA–MUAMMOLAR YECHIMINING ASOSIY OMILI." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 4.21 (2024): 529-535.
16. Очилова, Гўзал Араловна. "Чучук Сув Танқислиги Муаммосининг Марказий Осиёга Хавфи. Омонов Баходир Нуриллаевич."
17. Омонов, Баходир Нуриллаевич. "Идейно-политический путь просветительского и джадидского движения." Gospodarka i Innowacje. 44 (2024): 235-242.